

HAKEMSİZ YAZILAR / OPINION PAPERS

“ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİLERİNİN BİLİRKİŞİLİK HİZMETİ VERMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR” İLE DÜZENLENEN ANONİM ŞİRKETLERİN BİLİRKİŞİ OLARAK FAALİYET GÖSTERMELERİNİN BİLİRKİŞİLİK MÜESSESESİNE KATKI VE SAKINCALARI

Emin Yıldırım

SMMM, Bilirkişi, Türkiy, e-mail: eminyildirim59@yahoo.com

I-GİRİŞ

Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin Bilirkişilik Hizmeti Vermesine İlişkin Usul ve Esaslar 23 Ağustos 2024 tarihinde T.C. Adalet Bakanlığı Bilirkişilik Daire Başkanlığının sitesinde yayınlanarak aynı tarihte yürürlüğe girmiştir.

Söz konusu Usul ve Esaslarla yapılan düzenlemede bilirkişilik konusunun amacına uymayan düzenlemeler ve sakıncaları iş bu yazımızın konusunu oluşturmaktadır.

II-DÜZENLEMELERİN İLGİLİ MADDELERİ

Tüzel Kişilerde ve Tüzel Kişilerin Yöneticileri, Temsilcileri ve Bünyelerinde Bilirkişi Olarak Çalışacak Gerçek Kişilerde Aranılan Nitelikler Tüzel kişilerde aranan nitelikler

“MADDE 6- (1) Tüzel kişilerde aşağıdaki nitelikler aranır:

a) Anonim şirket türünde olmak.

d) Tüzel kişilerin pay sahiplerinin tamamının yabancı olması hâlinde, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ve yerleşim yeri Türkiye’de bulunan tam yetkili bir ticari temsilci atamak.

(2) Tüzel kişilerin bilirkişilik yapacağı temel ve alt uzmanlık alanı, bu alanda asgari faaliyet süreleri ile temel ve alt uzmanlık alanlarına göre sahip olacağı sermaye miktarı, bünyesinde bilirkişi olarak çalıştıracağı asgari kişi sayısı, disiplin yönünden taşıyacağı koşullar ve diğer yeterlilik şartları Daire Başkanlığınca yayımlanan başvuru ilanında belirtilir.”

Bu maddede yapılan düzenlemeye göre, tüzel kişiler Anonim Şirket olarak faaliyet gösterecekler, yabancılar bu şirkette pay sahibi olabilecekler.

Tüzel kişinin temel ve alt uzmanlık alanları olacak,

Temel ve alt uzmanlık alanlarına göre sermaye miktarı, bünyesinde bilirkişi olarak çalıştıracağı asgari kişi sayısı, Daire Başkanlığınca yayımlanan ilanda belirtilecek

Citation/Atf: YILDIRIM, E. (2024).“ÖZEL HUKUK TÜZEL KİŞİLERİNİN BİLİRKİŞİLİK HİZMETİ VERMESİNE İLİŞKİN USUL VE ESASLAR” İLE DÜZENLENEN ANONİM ŞİRKETLERİN BİLİRKİŞİ OLARAK FAALİYET GÖSTERMELERİNİN BİLİRKİŞİLİK MÜESSESESİNE KATKI VE SAKINCALARI. İZMİR SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLER DAYANIŞMA DERGİSİ. 7(3):75-479.

Corresponding Author/ Sorumlu Yazar:

Emin Yıldırım

E-mail: eminyildirim59@yahoo.com

Bu çalışma, Creative Commons Atif 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Yöneticiler ve temsilcilerde aranan nitelikler

“MADDE 7- (1) Tüzel kişilerin yöneticileri ve temsilcilerinin Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (ç) bentlerinde yer alan şartları taşıması gerekir. Bu kişiler, bu Usul ve Esasların 8 inci maddesinin birinci fıkrası hükmü saklı kalmak üzere, bilirkişilik sicil ve listesine kayıt olamazlar.”

Bilirkişi olarak çalışacak gerçek kişilerde aranan nitelikler

“MADDE 8- (1) Tüzel kişilerin bünyesinde bilirkişi olarak çalışacak kişilerin Kanununun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasında yer alan şartları taşımaları gerekir. Tüzel kişilerin sicile ve listeye kaydının yapılması hâlinde, bu kişiler de bilirkişilik siciline kaydedilir.”

Bu maddenin 1. Fıkrasında belirtilen Bilirkişilik Kanununun 10. Maddesi aşağıdadır.**“Bilirkişiliğe kabul şartları”^[4]**

MADDE 10- (1) Bilirkişilik faaliyetinde bulunacak gerçek kişilerde aşağıdaki şartlar aranır:

a) 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 53 üncü maddesinde belirtilen süreler geçmiş olsa bile; kasten işlenen bir suçtan dolayı bir yıldan fazla süreyle hapis cezasına ya da affa uğramış olsa bile Devletin güvenliğine karşı suçlar, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, zimmet, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, güveni kötüye kullanma, hileli iflas, ihaleye fesat karıştırma, edimin ifasına fesat karıştırma, suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama veya kaçakçılık, gerçeğe aykırı bilirkişilik veya tercümanlık yapma, yalan tanıklık ve yalan yere yemin suçlarından mahkûm olmamak.

b) (Ek: 5/6/2017-KHK-691/10 md.; Aynen kabul: 31/1/2018-7069/10 md.) Terör örgütleriyle iltisaklı veya irtibatlı olmamak. ⁴

c) Daha önce kendi isteği dışında bilirkişilik sicilinden çıkarılmamış olmak.

ç) Disiplin yönünden meslekten veya memuriyetten çıkarılmamış ya da sanat icrasından veya mesleki faaliyetten geçici ya da sürekli olarak yasaklanmamış olmak.

d) Başka bir bölge kurulunun listesine kayıtlı olmamak.

e) Bilirkişilik temel eğitimini tamamlamak.

f) Bilirkişilik yapacağı uzmanlık alanında en az beş yıl fiilen çalışmış olmak ya da daha fazla çalışma süresi belirlenmiş ise bu süre kadar fiilen çalışmış olmak.

g) Meslek mensubu olarak görev yapabilmek için mev-

zuat tarafından aranan şartları haiz olmak ve mesleğini yapabilmek için gerekli olan uzmanlık alanını gösteren diploma, mesleki yeterlilik belgesi, uzmanlık belgesi veya benzeri belgeye sahip olmak.

ğ) Bilirkişilik temel ve alt uzmanlık alanlarına göre belirlenen yeterlilik koşullarını taşımak.”

Bilirkişilik Kanunu ve burada ele aldığımız Usul ve Esaslar bir arada değerlendirildiğinde;

Anonim Şirket Yönetici ve Temsilcileri Gerçek Kişi Bilirkişilerde bulunması gereken nitelikleri taşımak zorunda değildirler. Böylece bilirkişi niteliğini taşımayanlar şirket yöneticiliği ve temsilciliği yapabilecekler.

Başvuru Usulü ile Sicil ve Liste Başvuru usulü

“MADDE 9- (1) Tüzel kişilerin bilirkişilik yapacağı temel ve alt uzmanlık alanları başvuru ilanında belirtilir.

(2) Bilirkişiliğe başvuru, tüzel kişilerin merkez veya şubelerinin bulunduğu yer bölge kuruluna aşağıdaki bilgi ve belgeler eklenmek suretiyle yapılır.

c) Tüzel kişilerin yöneticileri ve temsilcilerinin Türkiye Cumhuriyeti kimlik numarası, adli sicil kaydı, varsa tüzel kişi pay sahibinin vergi kimlik numarası, yabancılar için pasaport veya yabancı kimlik numarası bilgileri,

(3) Şubeler merkezden ayrı olarak başvuru yapamaz.”

Usul ve Esasların yukarıdaki 9. Maddesine göre Tüzel kişilerin yöneticileri ve temsilcileri yabancı uyruklu olabilecek.

Tüzel kişilik şube şeklinde faaliyet gösterebilecek.

Yukarıda “Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin Bilirkişilik Hizmeti Vermesine İlişkin Usul ve Esaslar” in iş bu raporumuzun konusu ile ilişkili olan maddeleri ve söz konusu esasların Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin Bilirkişilik Kanununa atıf yapılan maddeleri birlikte değerlendirildiğinde;

Özel Hukuk Tüzel Kişileri Anonim Şirket olarak faaliyet gösterecektir.

III-6102 SAYILI TÜRK TİCARET KANUNUNUN İLGİLİ MADDELERİ**A) Ticari işletme 1. Bütünlük ilkesi**

MADDE 11- (1) Ticari işletme, esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı

hedef tutan faaliyetlerin devamlı ve bağımsız şekilde yürütüldüğü işletmedir.

C) Tacir olmanın hükümleri I - Genel olarak

MADDE 18- (1) *Tacir, her türlü borcu için iflasa tabidir; ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlüdür.*

3. Fatura ve teyit mektubu

MADDE 21- (1) *Ticari işletmesi bağlamında bir mal satmış, üretmiş, bir iş görmüş veya bir menfaat sağlamış olan tacirden, diğer taraf, kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilir.*

DÖRDÜNCÜ KISIM Anonim Şirket BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler, Kuruluş ve Temel İlkeler A) Genel Hükümler

I - Tanım

MADDE 329- (1) *Anonim şirket, sermayesi belirli ve paylara bölünmüş olan, borçlarından dolayı yalnız malvarlığıyla sorumlu bulunan şirkettir.*

(2) *Pay sahipleri, sadece taahhüt etmiş oldukları sermaye payları ile ve şirkete karşı sorumludur.*

II - Özel kanunlara bağlı anonim şirketler

MADDE 330- (1) *Özel kanunlara tabi anonim şirketlere, özel hükümler dışında bu kısım hükümleri uygulanır.*

III- Amaç ve konu

MADDE 331- (1) *Anonim şirketler, kanunen yasaklanmamış her türlü ekonomik amaç ve konular için kurulabilir.*

6102 sayılı Türk Ticaret Kanununun yukarıda yer alan maddelerine göre; Anonim Şirketler ticari işletmedir ve *“esnaf işletmesi için öngörülen sınırı aşan düzeyde gelir sağlamayı hedef tutan faaliyetleri”* yürütür. (Madde 11)

Maddenin içeriğinden, Anonim Şirket esnaf faaliyetini aşan gelir elde etmeyi yani kar amaçlı çalışan şirket olması nedeniyle bilirkişilik faaliyetlerinin kar amaçlı faaliyet haline getirildiği açıktır.

IV-4857 SAYILI İŞ KANUNUNUN İLGİLİ MADDELERİ,

BİRİNCİ BÖLÜM Genel Hükümler

Amaç ve kapsam

Madde 1 - Bu Kanunun amacı işverenler ile bir

iş sözleşmesine dayanarak çalıştırılan işçilerin çalışma şartları ve çalışma ortamına ilişkin hak ve sorumluluklarını düzenlemektir...

.....

Tanımlar

Madde 2 - Bir iş sözleşmesine dayanarak çalışan gerçek kişiye işçi, işçi çalıştıran gerçek veya tüzel kişiye yahut tüzel kişiliği olmayan kurum ve kuruluşlara işveren, işçi ile işveren arasında kurulan ilişkiye iş ilişkisi denir. İşveren tarafından mal veya hizmet üretmek amacıyla maddî olan ve olmayan unsurlar ile işçinin birlikte örgütlendiği birime işyeri denir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM Ücret

Ücret ve ücretin ödenmesi

Madde 32 - Genel anlamda ücret bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutardır.

4857 sayılı İş Kanununun yukarıda belirtilen maddeleri kapsamında bilirkişi A.Ş. bünyesinde çalışan gerçek kişi bilirkişiler işçi olarak istihdam edilecektir. Buna bağlı olarak da 193 sayılı Gelir Vergisi Kanununun ilgili maddesi uyarınca Gelir Vergisi Mükellefi olacaklardır. Kaynakta kesilen vergiler A.Ş. aracılığı ile ödenecektir.

V- 5520 SAYILI KURUMLAR VERGİSİ KANUNUNUN İLGİLİ MADDELERİ

BİRİNCİ KISIM Mükellefiyet BİRİNCİ BÖLÜM

Konu ve Mükellefler Verginin konusu MADDE 1-

(1) Aşağıda sayılan kurumların kazançları, kurumlar vergisine tâbidir: a) **Sermaye şirketleri.** b) Kooperatifler. c) İktisadî kamu kuruluşları. ç) Dernek veya vakıflara ait iktisadî işletmeler. d) İş ortaklıkları. (2) Kurum kazancı, gelir vergisinin konusuna giren gelir unsurlarından oluşur.

Mükellefler

MADDE 2- (1) Sermaye şirketleri: 29/6/1956 tarihli ve 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş olan **anonim**, limited ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketler ile benzer nitelikteki yabancı kurumlar sermaye şirkettir. Bu Kanunun uygulanmasında, Sermaye Piyasası Kurulunun düzenleme ve denetimine tâbi fonlar ile bu fonlara benzer yabancı fonlar sermaye şirketi sayılır.

5520 sayılı Kurumlar Vergisi Kanunu kapsamında Anonim Şirketler Kurumlar vergisi mükellefi olacaktır.

VI-3065 SAYILI KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNUN İLGİLİ MADDELERİ

BİRİNCİ KISIM Mükellefiyet BİRİNCİ BÖLÜM

Verginin Konusu Verginin konusunu teşkil eden işlemler: Madde 1 – Türkiye’de yapılan aşağıdaki işlemler katma değer vergisine tabidir: 1. Ticari, sınai, zirai faaliyet ve serbest meslek faaliyeti çerçevesinde yapılan teslim ve hizmetler.

3065 sayılı Katma Değer Kanunu kapsamında bilirkişi A.Ş. nin ürettiği hizmetler belirlenen oranda Katma Değer Vergisine tabi olacaktır.

VII-5510 SAYILI SOSYAL SİGORTALAR VE GENEL SAĞLIK SİGORTASI KANUNUNUN İLGİLİ MADDELERİ

İKİNCİ KISIM Sosyal Sigorta Hükümleri BİRİNCİ BÖLÜM Sigortalılara İlişkin Hükümler

Sigortalı sayılanlar

MADDE 4- (Değişik: 17/4/2008-5754/2 md.)

Bu Kanunun kısa ve uzun vadeli sigorta kolları uygulaması bakımından;

a) Hizmet akdi ile bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar,

.....

5510 sayılı Kanun kapsamında A.Ş. ler bünyesinde çalışanı gerçek kişi bilirkişilerin ücretlerinden Prime Esas Kazanç beyan ederek tabi olduğu sigorta kollarına göre prim ödeyecekler, emekli olarak çalışanlar Sosyal Güvenlik Destek Primi (SGDP) ödeyecekler.

A.Ş. ler de çalıştırdıkları gerçek kişi bilirkişilerin İşveren Primlerini ödeyecekler. Böylece A.Ş. ler işçi ve işveren SGK primi mükellefi olarak giderlerinde artış meydana gelecektir.

VIII-SONUÇ

“Özel Hukuk Tüzel Kişilerinin Bilirkişilik Hizmeti Vermesine İlişkin Usul Ve Esaslar” adı altında yapılan düzenleme ile;

1-Anonim Şirket esnaf faaliyetini aşan gelir elde etmeyi yani kar amaçlı çalışan şirket olması nedeniyle bilirkişilik faaliyetlerinin *kar amaçlı faaliyet* haline getirildiği açıktır.

2-Bilirkişi A.Ş. bilirkişilik faaliyeti hizmeti nedeniyle Mahkemelere fatura düzenleyecek, Mahkemeler de bu faturalara göre işlem yapacaktır. **Bu faturalar, bilirkişi ücretleri, vergiler, sigorta primleri ve şirketin diğer giderlerinin toplamından oluşacağı için Yargılama Hizmetlerine ek yük olarak yansıyacaktır.** Bununla birlikte *gerçek kişi bilirkişi ücretleri ile A.Ş. bilirkişi ücretleri arasında farklılıklar oluşabilecektir.*

3-Bilirkişi A.Ş. lerin yöneticileri ve temsilcileri, gerçek kişi bilirkişi niteliklerini taşımadığı halde *gerçek kişi bilirkişileri istihdam ederek* bilirkişilik faaliyetlerinden gelir ve kar elde edebileceklerdir. Bu yönüyle de *bilirkişi müessesesi ve bilirkişiler kar amaçlı faaliyetlerin parçası haline gelecektir.*

4- Bilirkişi A.Ş. ler, Kurumlar Vergisi, Katma Değer Vergisi mükellefi olarak vergi tahakkuku yapacak, çalıştırdığı gerçek kişi bilirkişinin işveren sigorta primi işveren payını ödeyecek, böylece **vergi ve sigorta giderleri de bilirkişilik hizmeti karşılığı düzenlenecek faturaya yansıyacaktır.**

5-Bilirkişi A.Ş. lerin bilirkişi faaliyetine başlamasıyla birlikte hak arama maliyetinin yükseleceği, bunun da *yargılamada usul ekonomisi ilkesi* ile uyuşmayacağı açıktır.

6-Bilirkişi A.Ş. lerin yöneticilerinin Gerçek Kişi Bilirkişilerin niteliklerini taşımamaları, bilirkişi raporlarından raporu düzenleyen gerçek kişilerle birlikte sorumlu olmaları ve raporun içeriğine müdahale edebilecekleri dikkate alındığında *A.Ş. bünyesinde çalışan Gerçek Kişi Bilirkişilerin* vicdan ve *hür* iradeleri ile bilirkişilik yapmaları imkanını ortadan kaldıracığı gibi A.Ş. çalışanı olmaları göz önüne alındığında *işini kaybetme endişesi ile de bağımsız ve tarafsız bilirkişilik yapmaları ortadan kalkacaktır.*

7-Bilirkişi A.Ş. lerin yöneticileri ve temsilcileri, yabancı uyruklulardan olabilecek, böylece Türk Yargı Sisteminin önemli bir parçası olan bilirkişilik müessesesi ve gerçek kişi bilirkişiler, yabancı sermayenin ve *yabancıların etkisi altına girebilecektir.*

8-Halihazırda Kamu kurumlarında çalışmakta olanların gerçek kişilerin bilirkişi olarak görev yaptıkları dikkate alındığında, Bilirkişi A.Ş. lerin kurulması ile şirket bünyesinde görev alamayacakları, çalışmalarına gerçek kişi bilirkişi olarak devam edecekleri anlaşılmaktadır.

9-Bilirkişi A.Ş. lerin bünyesinde çalışan gerçek

kişi bilirkişiler şirketten ayrı olarak bilirkişi listesine kaydolamayacak, A.Ş. bünyesinde çalışırken ayrılan gerçek kişi bilirkişiler bir yıl içinde başka bir tüzel kişilikte bilirkişilik yapamayacaktır. Gerçek kişi bilirkişi bağımsız olarak bilirkişi listesine kayıtlı olmadığından **1 yıl süreyle bilirkişilik yapması engellenmektedir**. Bu durum da Anayasanın temel haklarından olan çalışma özgürlüğünü ortadan kaldırılabacaktır.

10-Usul ve Esaslar ile yapılan düzenlemede şirketin işleyişi konusunda açıklık yer almamakla bu konudaki bilinmezlik devam etmektedir.

11-Belirtilen nedenlerle **Özel Hukuk Tüzel Kişi Şirketlerin Bilirkişilik müessesesine katkısının olmayacağı gibi yargılama maliyetini artıracak ve birçok yönden yeni sorunlar doğuracaktır.**